

مقدمه مؤلف

«همیشه کسانی هستند که پرواز تو را نمی‌خواهند ببینند، تو به پرواز فکر کن نه به آن‌ها.»
با توجه به تغییرات اخیر در قانون پذیرش دانشگاه‌ها و اهمیت مضاعف امتحانات نهایی و اثر قطعی آن‌ها در نتیجه پذیرش دانشگاه‌ها و برگزاری امتحانات نهایی در دروس پایهٔ دهم، وجود منبعی استاندارد برای مطالعهٔ این دروس اهمیت دوچندان پیدا کرده است.

کتاب حاضر، به منظور کمک به شما برای شرکت در امتحانات درس دین و زندگی (۱) نوشته شده است. تمام تیپ‌هایی که از آن‌ها در امتحان نهایی سؤال می‌آید به ترتیب و دسته‌بندی شده آمده و مورد توجه قرار گرفته است. این چنین هیچ قسمتی از کتاب باقی نمی‌ماند و با خواندن همهٔ سؤالات و پاسخ آن‌ها، تسلط کامل به درس پیدا می‌کنید. قبل از پاسخ سؤال‌ها نیز درس‌نامه‌ای مفید و کامل و در عین حال دسته‌بندی شده آمده که در بخش آیات و احادیث چنانچه پیامی خارج از متن کتاب نیاز بوده، نوشته شده و در غیر این صورت پیام آن، همان متن مورد اشاره در قبل آن آیه یا حدیث می‌باشد و از تکرار مطالب خودداری شده؛ لذا با خواندن این کتاب هیچ بخشی را از دست ندهاید.

و من برایتان آینده‌ای روشن، دلی پرنور و چشمانی خندان آرزومندم و از نظرات خود مرا به این آدرس Samieearef@yahoo.com بهره‌مند کنید.

فهرست مطالب

درسنامه پاسخ	سؤال	
۳۷	۵	درس اول: هدف زندگی
۴۰	۷	درس دوم: پرپرواز
۴۳	۹	درس سوم: پنجره‌ای به روشنایی
۴۶	۱۱	درس چهارم: آینده روشن
۵۰	۱۴	درس پنجم: منزلگاه بعد
۵۳	۱۷	درس ششم: واقعه بزرگ
۵۵	۱۹	درس هفتم: فرجام کار
۵۹	۲۲	درس هشتم: آهنگ سفر
۶۲	۲۴	درس نهم: دوستی با خدا
۶۶	۲۷	درس دهم: یاری از نماز روزه
۷۱	۳۱	درس یازدهم: فضیلت ارادتگی
۷۴	۳۳	درس دوازدهم: زیبایی پوشیدگی
		ضمیمه: امتحانات شبیه ساز نهایی
۸۶	۷۸	■ امتحان شماره (۱): نوبت اول (میان سال)
۸۶	۷۹	■ امتحان شماره (۲): نوبت اول (میان سال)
۸۷	۸۰	■ امتحان شماره (۳): نوبت دوم (پایان سال)
۸۸	۸۱	■ امتحان شماره (۴): نوبت دوم (پایان سال)
۸۹	۸۳	■ امتحان شماره (۵): نوبت دوم (پایان سال)
۹۰	۸۴	■ امتحان شماره (۶): نوبت دوم (پایان سال)

هدف زندگی

درس ۱

آیات و احادیث با توجه به آیات قرآن و احادیث به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱- با توجه به آیه شریفه ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِيْنَّ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای ..... است.
- ۲- آیه ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِيْنَّ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ به خوبی دلالت بر کدام ویژگی جهان آفرینش دارد؟
- ۳- حضرت علی (ع) با سخن: «هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود وانگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد.» انسان را از کدام قاعده کلی در جهان جدا ندانسته‌اند؟
- ۴- کدام گزینه پیام آیه «بعضی از مردم می‌گویند: خداوندا به ما در دنیا نیکی عطا کن، ولی در آخرت هیچ بهره‌ای ندارند.» نمی‌باشد؟

۱ اگر کسی فقط هدف‌های پایان‌پذیر را انتخاب کند، سرانجامش دوزخ است.

۲ اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.

۳ اگر کسی هدف‌های پایان‌پذیر را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به تعدادی از آن برسد.

- ۵- با توجه به آیه شریفه: «آن چه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آن چه نزد خداست بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی‌کنید؟» جملات زیر را کامل کنید.

۱ برنامه‌ریزی انسان باید دربرگیرنده اهداف ..... و ..... باشد.

۲ برنامه‌ریزی انسان باید به گونه‌ای تنظیم شود که اهداف ..... اصل قرار گیرند و اهداف دنیوی ..... و تابع آن‌ها باشد.

- ۶- از کدام آیه قرآنی برداشت می‌شود که: «اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شود»؟

۱ «اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع الحساب است.»

۲ «آن چه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است.»

- ۷- کدام گزینه پیام عبارت قرآنی: «و آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد ... نیست؟»

۱ اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به تعدادی از آن‌ها برسد.

۲ اگر کسی برای رسیدن به این هدف‌ها تلاش کند، به هدف خود خواهد رسید.

۳ اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.

- ۸- با توجه به عبارت: «آن کس که سرای آخرت را طلبد ...»، اگر کسی هدف‌های ..... را به عنوان هدف اصلی برگزیند و ..... به هدف خود خواهد رسید.

- ۹- طبق آیه ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ هدف اصلی زندگی چیست و چگونه افراد زیرک با انتخاب این هدف، به همه اهداف خود می‌رسند؟

- ۱۰- براساس آیه ﴿قُلْ إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ برنامه زندگی انسان بایستی چگونه تنظیم شود تا تمامی اعمال و زندگی او برای خدا باشد؟

صحيح غلط درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را با (ص/غ) مشخص کنید.

- ۱۱- حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای کامل بودن آن‌هاست.
- ۱۲- میان هدف انسان و موجوداتی همچون حیوانات و گیاهان، تفاوتی وجود ندارد.
- ۱۳- عطش انسان در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روزبه‌روز فزون می‌گردد.
- ۱۴- اختلاف در هدف‌ها، ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد.
- ۱۵- عقل انسان، معیار انتخاب هدف را مشخص می‌کند.
- ۱۶- هدف‌های اصلی و فرعی هر دو خوب می‌باشند و برای زندگی ما ضروری هستند.
- ۱۷- تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا درست نیست و ما را از زیبایی‌های پایدار بازمی‌دارد.
- ۱۸- همه انسان‌ها در ذات خود، در جست‌وجوی سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌ها هستند.
- ۱۹- نزدیکی و تقرب به خدا، نزدیکی مکانی و حقیقی است.

جای خالی

جاهای خالی را با عبارات مناسب کامل کنید.

- ۲۰- در پس خلقت تک تک موجودات این جهان ..... وجود دارد، زیرا خالق آن‌ها خدایی حکیم است.
- ۲۱- تفاوت میان هدف انسان و سایر موجودات به ..... انسان و ..... او از سایر موجودات بازمی‌گردد.
- ۲۲- انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را ..... کند؛ در حالی که گیاهان به صورت ..... و حیوانات به صورت ..... به سوی هدف خود حرکت می‌کنند.
- ۲۳- انسان دارای روحیه‌ای ..... است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روزبه‌روز افزون می‌گردد.
- ۲۴- حیوانات و گیاهان، هدف‌های ..... دارند و هنگامی که به سرحدی از رشد و کمال می‌رسند، ..... می‌شوند.
- ۲۵- هر کس با ..... و ..... خاص خود به سراغ هدفی می‌رود.
- ۲۶- اختلاف در هدف‌ها، ریشه در نوع ..... و ..... انسان دارد.
- ۲۷- برای انتخاب هدف نیازمند معیاری هستیم که بتوانیم به وسیله آن، هدف‌های همسو با ..... و ..... انسان را مشخص کنیم.
- ۲۸- در انتخاب هدف، مهم این است که هدف ..... را به جای هدف ..... قرار ندهیم و آن قدر به اهداف ..... دل نبندیم که مانع رسیدن ما شوند.
- ۲۹- به میزانی که هدف‌ها ..... و ..... باشند، هدف‌های بیشتری را در درون خود جای می‌دهند.
- ۳۰- با توجه به دو ویژگی ..... انسان و ..... او، اگر هدفی را که انتخاب می‌کنیم، بهتر بتواند پاسخگوی این دو ویژگی باشد، آن هدف، کامل‌تر است.
- ۳۱- اگر روح انسان بی‌نهایت طلب است و خوبی‌ها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد، شایسته است که تنها ..... مقصد نهایی او باشد.

پاسخ کوتاه

به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۳۲- چرا در پس خلقت تک تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد؟
- ۳۳- تفاوت‌های میان هدف انسان و سایر موجودات، ناشی از کدام ویژگی‌های انسان است؟
- ۳۴- منشأ اختلاف در انتخاب هدف چیست؟
- ۳۵- با توجه به تفاوت در چه چیزی، برای انتخاب هدف‌های خود نیازمند معیار و ملاک هستیم؟
- ۳۶- مصرع «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟
- ۳۷- کدام دو ویژگی انسان با هدف کامل‌تر ارتباط دارد؟
- ۳۸- چرا شایسته است که تنها تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ مقصد نهایی انسان باشد؟

اصطلاحات و تعاریف

اصطلاحات و مفاهیم زیر را تعریف کنید.

- ۳۹- حق‌بودن آفرینش: حکیم‌بودن خدا:
- هدف‌های اصلی: هدف‌های فرعی:
- تقرب و نزدیکی به خدا:

چندگزینه‌ای

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۴۰- کدام گزینه به تفاوت میان هدف انسان و موجوداتی همچون حیوانات و گیاهان اشاره ندارد؟
- ۱- انسان دارای قدرت تعقل و تفکر است و خودش هدف از خلقت را تشخیص می‌دهد.
- ۲- انسان برخلاف حیوانات و گیاهان، مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و معنوی است.
- ۳- انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش کم نمی‌شود.
- ۴۱- کدام گزینه در مورد اهداف انسان نادرست است؟
- ۱- هر دو خوب می‌باشند و برای زندگی ما ضروری هستند.
- ۲- تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه خوب است.
- ۳- باید توجه داشته باشیم که برای رسیدن به نعمت‌های دنیا باید روحیه بی‌نهایت‌طلبی داشته باشیم.

کشف ارتباط

هر یک از عبارتهای سمت راست جدول با کدامیک از عبارتهای سمت چپ ارتباط دارد؟

الف)	ب) (یک مورد اضافی است.)
الف) بینش و نگرش خاص	۱- معیار انتخاب هدف
ب) متنوع بودن استعداد‌های انسان و بی‌نهایت‌طلبی او	۲- برترین هدف
ج) هدف‌های اصلی و فرعی	۳- اختلاف در انتخاب هدف
—	۴- تفاوت هدف انسان با سایر موجودات

۴۳- هر یک از عبارتهای سمت چپ پیام کدام عبارت سمت راست است؟

«الف»	«ب»
الف) آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم، می‌دهیم، سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود.	۱- برخی از هدف‌ها و دلبستگی‌ها تنها پاسخگوی برخی از استعدادهای مادی ما هستند.
ب) آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند و مؤمن باشد، پاداش داده خواهد شد.	۲- اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد.
—	۳- برخی هدف‌ها پاسخگوی استعدادهای مادی و معنوی بیشتری در وجود ما هستند.
—	۴- اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.
—	۵- اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند، به هدف خود خواهد رسید.

پاسخ کامل

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۴۴- تفاوت‌های میان هدف انسان و موجوداتی همچون حیوانات و گیاهان را بنویسید.
- ۴۵- منشأ اختلاف در انتخاب هدف چیست؟ توضیح دهید.
- ۴۶- با چه وسیله‌ای، هدف‌های زندگی را به درستی بر خواهیم گزید و عمر خود را صرف آن‌ها خواهیم کرد؟
- ۴۷- نکته مهم در هدف‌های اصلی و فرعی چیست؟
- ۴۸- پیرامون «تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا» باید به چه چیزی توجه کنیم؟
- ۴۹- مصرع «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با هدف زندگی دارد؟
- ۵۰- برترین هدف اصلی ما چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟
- ۵۱- چرا مقصود و هدف نهایی ما خداوند است؟
- ۵۲- چگونه افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی خود، به همه اهداف اصلی و فرعی می‌رسند؟

پر پرواز

درس ۲

آیات و احادیث

با توجه به آیات قرآن و احادیث به سوالات زیر پاسخ دهید.

- ۵۳- هر یک از عبارات قرآنی زیر به کدام یک از آثار بهره‌گیری انسان از عقل اشاره دارد؟
- ۱ «آن‌ها هنگامی که مردم را به نماز فرامی‌خوانید، آن را به مسخره و بازی می‌گیرند؛ این به خاطر آن است که آن‌ها گروهی هستند که تعقل نمی‌کنند.»
- ۲ «و می‌گویند: اگر ما گوش شنوا داشتیم یا تعقل می‌کردیم، در میان دوزخیان نبودیم.»
- ۵۴- آیه شریفه ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَّ إِمَّا كَفُورًا﴾ بیانگر کدام سرمایه انسان است؟
- ۵۵- حدیث شریف «هیچ چیزی را مشاهده نکردم، مگر این‌که خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم.» به کدام سرمایه انسان اشاره دارد؟
- ۵۶- کدام آیه علت این است که همه ما فضایی چون صداقت، عزت نفس و عدالت را دوست داریم و از دورویی، حقارت نفس، ریا و ظلم بیزاریم؟
- ۱ ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَّ إِمَّا كَفُورًا﴾
- ۲ ﴿وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ﴾
- ۵۷- با توجه به آیه شریفه ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَّ إِمَّا كَفُورًا﴾ ویژگی درونی انسان‌ها، چگونه آن‌ها را در مسیر رشد و کمال یاری می‌رساند؟
- ۵۸- هر یک از آیات زیر به کدام سرمایه درونی انسان اشاره دارد؟
- ۱ ﴿وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ﴾
- ۲ ﴿وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ﴾
- ۳ «آن‌ها هنگامی که مردم را به نماز فرامی‌خوانید، آن را به مسخره و بازی می‌گیرند.»

درسنامه پاسخ‌های تشریحی

دین و زندگی

ویژگی‌های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات

۱ قدرت انتخاب: انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد؛ در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند.

مثال دانه گندم به صورت طبیعی در جهت رسیدن به هدف نهایی خود یعنی تبدیل شدن به خوشه گندم حرکت می‌کند.

۲ تنوع استعدادها: انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعدادهای محدود مادی دارند، مجموعه‌ای فراوان از استعدادهای مادی و معنوی است. به همین دلیل، به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آن، استعدادهای گوناگون خویش را به کمال رساند.

۳ بی‌نهایت‌طلبی: انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت‌طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روزبه‌روز افزون می‌گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود. این انسان بی‌نهایت‌طلب، در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف‌هایی پایان‌ناپذیر و تمام‌نشده است. در حالی که حیوانات و گیاهان هدف‌های محدودی دارند و هنگامی که به سرحدی از رشد و کمال می‌رسند، متوقف می‌شوند.

اختلاف در انتخاب هدف

وقتی به دنیای انسان‌ها می‌نگریم، چنان اختلافی در هدف‌ها وجود دارد که ابتدا سردرگم می‌شویم که کدام انتخاب درست و همسو با میل بی‌نهایت‌طلب انسان و استعدادهای فراوان مادی و معنوی اوست و کدام یک این گونه نیست؟ کسانی که دنبال پول و ثروت‌اند، برخی به دنبال جاه و مقام‌اند، دست‌های خدمت به خلق را سرلوحه زندگی خود قرار داده‌اند، گروهی به هنرمندی و نقش‌آفرینی در عرصه‌های هنری می‌اندیشند.

منشأ اختلاف در انتخاب هدف: هر کس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود. اختلاف در هدف‌ها، ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد.

مثال اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند پاس‌خگوی روحیه بی‌نهایت‌طلب و استعدادهای گوناگونش باشد، می‌کوشد به دیگران کمک کند. کسی هم که فکر می‌کند با داشتن شهرت می‌تواند به این نتایج برسد، زندگی خود را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد.

معیارهای انتخاب هدف‌های اصلی

ما برای این که بتوانیم با نگاهی درست، هدف‌های خود را انتخاب کنیم، نیازمند معیار و ملاک هستیم. معیاری که هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت‌طلب و استعدادهای متنوع انسان را مشخص کنیم. بدین وسیله، هدف‌های زندگی را به درستی بر خواهیم گزید و عمر خود را برای رسیدن به آن‌ها صرف خواهیم کرد. **خدای رحیم و مهربان** که از خود ما به نیازهای ما آگاه‌تر است، ما را هدایت و راهنمایی کرده و معیار انتخاب هدف را مشخص فرموده و آثار و نتایج آن را نیز یادآور شده است.

انواع هدف در زندگی: هدف‌های اصلی و فرعی که هر دو خوب می‌باشند و برای زندگی ما ضروری هستند.

۱ هدف‌های اصلی: همان هدف‌های پایان‌ناپذیر و اخروی هستند.

۲ هدف‌های فرعی: همان هدف‌های پایان‌پذیر و دنیوی هستند.

نکته مهم در انتخاب هدف: هدف فرعی را نباید به جای هدف اصلی قرار دهیم و آن قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی شوند و از رفتن به سوی کمالات بازدارند.

درس

۱

هدف زندگی

مقدمه

«در عالم یک چیز است که آن فراموش کردنی نیست؛ اگر جمله چیزها را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی، تو را باک نیست و اگر جمله را به جا آری و آن را فراموش کنی، هیچ نکرده باشی ... حق تعالی نیز تو را ارزش بسیار داده است؛ پس ببین که برای چه تو را خلق کرده و برای چه کار فرستاده است.»

پیام: این متن به اهمیت مقصود از آفرینش انسان، شناخت هدف زندگی و تلاش در راه آن هدف (تقرب به خدا) و وابسته‌نشدن به اهداف فرعی اشاره دارد.

جهان هدفمند

حق (هدفمند) بودن آفرینش جهان: در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد؛ زیرا خالق آن‌ها خدایی حکیم است؛ یعنی خدایی که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد. حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای هدفدار بودن خلقت آن‌هاست.

آیه مرتبط

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَ مَا أَسْمَانَهَا وَ زَمِينَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لِأَعْبِثَ وَ مَا نَفْرِدُهُمْ﴾
و ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم،
آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.

پیام: قرآن کریم آفرینش جهان را «حق» می‌داند. این آیه به خوبی دلالت بر این دارد که جهان آفرینش بی‌هدف نیست و هر موجودی براساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است.

هدفمند بودن آفرینش انسان: انسان نیز مانند موجودات دیگر، از این قاعده کلی جدا نیست و قطعاً هدفی از آفرینش او وجود داشته است و گام‌نهادن او در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است.

حدیث مرتبط

حضرت علی علیه السلام: «ای مردم، هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود وانگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد.»

پیام: انسان به عنوان یک جزء از خلقت، هدفمند آفریده شده است و باید در زندگی خود، برای آن هدف تلاش کند، نه برای کارهای بی‌ارزش و اهداف فرعی.

تفاوت میان هدف انسان و موجودات دیگر: میان هدف انسان و موجوداتی همچون حیوانات و گیاهان، تفاوت‌هایی وجود دارد. تفاوت‌هایی که به ویژگی‌های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات بازمی‌گردد.

بیت مرتبط

چون که صد آمد نود هم پیش ماست

پیام: این مصرع را در جایی که یک چیز، جامع و دربردارنده چیزهای دیگر است، استفاده می‌کنند و در این درس برای برترین هدف که جامع همه هدف‌ها می‌باشد، استفاده شده است.

ویژگی برترین و کامل‌ترین هدف: اگر هدفی را که انتخاب می‌کنیم، بهتر بتواند پاسخگوی دو ویژگی «متنوع بودن استعدادهای انسان» و «بی‌نهایت‌طلبی او» باشد، آن هدف، کامل‌تر است. برترین هدف اصلی ما آن هدفی است که همه استعدادهای متنوع ما را در بر گیرد و در جایی متوقف نشود و نهال وجود ما را به درختی پربار تبدیل کند، به طوری که وجود ما را شادابی شور و نشاط فراگیرد.

مصدق پرورش انسان کامل: امیرالمؤمنین علیه السلام که رشد و تکامل خود را با تربیت پیامبر صلی الله علیه و آله آغاز کرد و جلوه‌گاه همه کمالات شد. ایشان در میدان علم و دانش، رشادت و جنگاوری، سخنوری، مهربانی و دوستی، جوانمردی و عبادت، حق‌طلبی و عدالت، پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله بی‌نظیر است.

مقصود و هدف نهایی انسان: انسان در ذات خود در جست‌وجوی سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست و تا به آن نرسد، آرامش نمی‌گیرد. این سرچشمه همان خداوند است که خالق همه کمالات و زیبایی‌هاست؛ او که نامحدود است و کمالات و خوبی‌هایش حد و اندازه ندارد، هر کمال و خوبی از او سرچشمه می‌گیرد و در جهان گسترده می‌شود. پس هدف نهایی ما و برترین و اصلی‌ترین هدف ما، خداوند است. فقط خدا می‌تواند روح پایان‌ناپذیر انسان را سیراب کند و زمینه شکوفاشدن استعدادهای متنوع مادی و معنوی انسان را فراهم آورد. اگر روح انسان بی‌نهایت‌طلب است، شایسته است که تنها تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ مقصد نهایی او باشد.

مفهوم تقرب و نزدیکی به خدا: منظور ما نزدیکی مکانی و ظاهری نیست. چه‌بسا دو نفر در یک مکان در کنار هم باشند ولی هیچ نزدیکی به هم احساس نکنند. نزدیکی به خدا یک نزدیکی حقیقی است؛ همان‌طور که دوری از او هم بدترین نوع دوری است. خدا سرچشمه زیبایی‌ها و خوبی‌هاست و انسان‌ها به میزانی که زیبایی‌ها و خوبی‌ها را کسب کنند، به خدا نزدیک‌تر می‌شوند.

رسیدن افراد زیرک به تمام اهداف با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی: این افراد، هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم از آن‌جایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند.

آیه مرتبط

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا... هَر كَس نَعْمَت و پاداش دنیا را بخواهد
فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ﴾ : نَعْمَت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.

پیام: ۱ انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی زندگی، ما را به نعمت‌های دنیایی و پاداش اخروی می‌رساند.

۲ البته این هدف، به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی ما است، همت بزرگ و اراده محکم می‌طلبد.

تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه‌تنها بد نیست، بلکه ضروری و خوب است. فقط باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت‌های دنیا مرتکب گناه نشویم و آن‌قدر سرگرم آن‌ها نباشیم که از زیبایی‌های پایدار بازمانیم.

تدبیر

۱ آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کس اراده کنیم - می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود. (اسراء - ۱۸)

۲ آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند و مؤمن باشد، پاداش داده خواهد شد. (اسراء - ۱۹)

۳ بعضی از مردم می‌گویند: خداوند ما در دنیا نیکی عطا کن، ولی در آخرت هیچ بهره‌ای ندارند.

۴ بعضی می‌گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نکه دار. (بقره - ۲۰۱)

۵ اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع‌الحساب است. (بقره - ۲۰۲)

۶ آن‌چه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آن‌چه نزد خداست، بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی‌کنید؟ (قصص - ۶۰)

پیام: برخی از هدف‌ها و دل‌بستگی‌ها محدود و پایان‌پذیر هستند و

تنها پاسخگوی برخی از استعدادهای مادی ما هستند. (۱)

• اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد. (۱)

• اگر کسی فقط این هدف‌ها را انتخاب کند، در آخرت هیچ بهره‌ای ندارد و سرانجامش دوزخ است. (۱) و (۳)

• برخی هدف‌ها پایان‌ناپذیر و همیشگی‌اند و پاسخگوی استعدادهای مادی و معنوی بیشتری در وجود ما هستند. (۲) و (۶)

• اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند و برای رسیدن به آن تلاش کند، به هدف خود خواهد رسید. (۲)

• هدف‌های پایان‌ناپذیر همان هدف‌های اخروی هستند. (۲) و (۶)

• هدف‌های پایان‌پذیر همان هدف‌های دنیوی هستند. (۱) و (۶)

• اصل قرارگرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شود. (۴) و (۵)

• اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند. (۱) و (۳)

نتیجه: برنامه‌ریزی انسان باید دربرگیرنده اهداف اخروی و اهداف دنیوی باشد و به گونه‌ای تنظیم شود که اهداف اخروی اصل قرار گیرند و هدف‌های دنیوی فرع و تابع آن‌ها باشند.

برترین هدف

• برخی هدف‌های زندگی، دربردارنده هدف‌های دیگر نیز هستند و رسیدن به آن‌ها برابر با دستیابی به سایر اهداف نیز هست. به میزانی که این‌گونه هدف‌ها برتر و جامع‌تر باشند، هدف‌های بیشتری را در درون خود جای می‌دهند. آدم‌های زیرک و هوشمند، هدف‌های خود را به گونه‌ای انتخاب می‌کنند که «با یک تیر چند نشان بزنند».

این سخن اشتباه است. انتخاب خدا به معنای بی‌توجهی به دنیا نیست، بلکه فقط به این معناست که جای هدف اصلی و فرعی عوض نشوند و انسان همه فکر خود را درگیر دنیا نکند و از خدا و معنویات غافل نشود. کسی که خدا را هدف زندگی خود قرار می‌دهد، به کسب و کار و تجارت و سایر فعالیت‌های دنیوی نیز مشغول است، اما زندگی را در پول و مادیات خلاصه نمی‌کند، بلکه در همین تجارت و کار نیز خدا را در نظر می‌گیرد. ثروت‌اندوزی حرام ندارد و از همین ثروت نیز با انفاق و صدقه و ... برای کسب رضایت خدا استفاده می‌کند.

۴- حکایت زیر با کدام‌یک از بخش‌های درس در ارتباط است؟

«مسافری به یک دوراهی رسید. از پیرمردی پرسید: من از کدام راه باید بروم؟ پیرمرد گفت: قصد داری به کجا بروی؟ مسافر گفت: نمی‌دانم.»
این حکایت با مقدمه درس و بحث «هدفمندی» مرتبط است و می‌خواهد توجه انسان را به اهمیت یافتن هدف زندگی معطوف کند، این‌که انسان بدانند برای چه خلق شده و بایستی به سوی کدام مقصد حرکت کند.

پاسخ سوالات درس ۱

۱. هدف‌اربودن خلقت آن‌ها
۲. این آیه به خوبی دلالت بر این دارد که جهان آفرینش بی‌هدف نیست و هر موجودی بر اساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانهای در حرکت است.
۳. انسان نیز مانند موجودات دیگر، هدفی از آفرینش او وجود داشته است و گام‌نهادن او در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است.
۴. گزینه «۳»؛ پیام عبارت: «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم و به هر کس اراده کنیم، می‌دهیم» است.
۵. الف) اخروی - دنیوی (ب) اخروی - فرعی
۶. گزینه «۱»
۷. گزینه «۲»؛ پیام عبارت: «آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند و مؤمن باشد، پاداش داده خواهد شد.» است.
۸. اخروی (پایان‌ناپذیر) - برای رسیدن به آن تلاش کند.
۹. تقرب و نزدیکی به خدا هدف اصلی زندگی است. افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی خود، هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم از آن‌جایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند.
۱۰. اگر انسان در همه فعالیت‌های خود مانند انتخاب دوست، شغل، رشته و ... رضای خدا را مد نظر قرار دهد و ببیند که چه کاری او را به خدا نزدیک‌تر می‌کند، برنامه‌ها و فعالیت‌هایش رنگ و بوی الهی می‌گیرد.
۱۱. غلط؛ حق بودن آفرینش، به معنای هدفمند بودن آن است.
۱۲. غلط؛ میان هدف انسان و سایر موجودات تفاوت وجود دارد.
۱۳. صحیح
۱۴. صحیح
۱۵. غلط؛ خدای مهربان، ما را هدایت کرده و معیار انتخاب هدف را مشخص فرموده است.
۱۶. صحیح
۱۷. غلط؛ تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه‌تنها بد نیست، بلکه ضروری و خوب است.
۱۸. صحیح
۱۹. غلط؛ نزدیکی و تقرب به خدا، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست، یک نزدیکی حقیقی است.

آیات مرتبط

ای دوست، شکر بهتر یا آن‌که شکر سازد؟
خوبی قمر بهتر یا آن‌که قمر سازد؟
ای باغ تویی خوش‌تر یا گلشن و گل در تو؟
یا آن‌که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟
ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟
یا آن‌که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟

پیام: خداوند که خالق همه مخلوقات است، بهتر از هر موجودی است که توسط خدا خلق شده و باید به عنوان هدف اصلی ما انتخاب شود.

تذییر

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾
بگو نماز، تمامی اعمالم و زندگی و مرگ من برای خداست که پروردگار جهانیان است.

برنامه زندگی روزانه ما بایستی چگونه تنظیم شود تا براساس آیه بالا، تمامی اعمال و زندگی ما برای خدا باشد؟ اگر انسان در همه فعالیت‌های خود، رضایت خدا را مد نظر قرار دهد و ببیند که چه کاری او را به خدا نزدیک‌تر می‌کند؛ یعنی در انتخاب رشته، دوست، شغل و ... رضای خدا را در نظر بگیرد، جهت زندگی او عوض می‌شود و برنامه‌ها و فعالیت‌هایش رنگ و بوی الهی می‌گیرد.

اندیشه و تحقیق

- ۱- شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟
«صد» اشاره به مفهوم کامل بودن و جامعیت دارد و در این‌جا به هدف‌های جامعی که دربرگیرنده همه اهداف جزئی‌تر نیز هستند، اشاره دارد. «نود» نیز همان اهداف فرعی هستند. همان‌طور که عدد صد دربرگیرنده تمام اعداد کوچک‌تر از خود است، انسان با انتخاب هدف قرب به خدا نیز به عنوان هدف زندگی، می‌تواند به سایر اهداف نیز دست یابد.
- ۲- دلیل بیاورید:
الف) زیرک‌ترین افراد این جهان، مؤمنان هستند.
این افراد با انتخاب خدا و قرب به او به عنوان هدف اصلی زندگی، هم دنیا را به دست می‌آورند و هم آخرت. چراکه در قرآن نیز آمده هر کس که پاداش و نعمت دنیا و آخرت را می‌خواهد، باید به خدا روی بیاورد؛ زیرا پاداش دنیا و آخرت نزد خداست. برخلاف افراد بی‌ایمان، با فراموشی آخرت و چسبیدن به دنیا، از نعمات عظیم آخرت بی‌بهره‌اند.
ب) کسی که هدف اصلی زندگی خود را ثروتمند شدن قرار دهد، دچار خسران می‌شود.
خسارت چنین فردی این است که اولاً با انتخاب چنین هدفی، سایر استعداد‌های خود را محروم نگه می‌دارد و رشد تک‌بعدی دارد. ثانیاً تنها می‌تواند به برخی نعمت‌های دنیوی برسد، اما در آخرت هیچ بهره‌ای ندارد.
- ۳- شخصی می‌گوید: «لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود» با او موافقید یا خیر؟ چرا؟

۴۵. هر کس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود، اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند روحیه بی‌نهایت طلب او را سیراب کند و پاسخگوی استعدادهای گوناگونش باشد، می‌کوشد به دیگران کمک کند. کسی هم که فکر می‌کند با داشتن شهرت می‌تواند به این نتایج برسد، همه زندگی خود را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد. پس این اختلاف در هدفها، ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد.

۴۶. با توجه به تفاوت نگاه و اندیشه انسانها، برای این که بتوانیم با نگاهی درست، هدفهای خود را انتخاب کنیم، نیازمند معیار و ملاک هستیم. معیاری که بتوانیم به وسیله آن، هدفهای همسو با میل بی‌نهایت طلب و استعدادهای متنوع انسان را مشخص کنیم.

۴۷. مهم این است که هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم و آن قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی شوند و از رفتن به سوی کمالات باز دارند.

۴۸. باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت‌های دنیا مرتکب گناه نشویم و آن قدر سرگرم آن‌ها نباشیم که از زیباییهای پایدار بازمانیم.

۴۹. این مصرع را در جایی که یک چیز، جامع و دربردارنده چیزهای دیگر است، استفاده می‌کنند. برخی هدفهای زندگی نیز این‌گونه‌اند؛ یعنی دربردارنده هدفهای دیگر نیز هستند و رسیدن به آن‌ها برابر با دستیابی به سایر اهداف نیز هست. به میزانی که این‌گونه هدفها برتر و جامع‌تر باشند، هدفهای بیشتری را در درون خود جای می‌دهند.

۵۰. برترین هدف اصلی ما آن هدفی است که همه استعدادهای متنوع ما را در برگیرد و در جایی متوقف نشود و نهال وجود ما را به درختی پربار و زیبا تبدیل کند، به طوری که سراسر وجود ما را شادایی، بالندگی و شور و نشاط فراگیرد.

۵۱. هر کس در ذات خود در جست‌وجوی سرچشمه خوبیها و زیباییهاست و تا به آن منبع و مبدأ نرسد، آرامش نیافته و از پای نخواهد نشست. این سرچشمه، همان خداوند است که خالق همه کمالات و زیباییهاست؛ او که خود نامحدود است و کمالات و خوبیهایش حد و اندازه ندارد، هر کمال و خوبی از او سرچشمه می‌گیرد و در جهان گسترده می‌شود.

۵۲. افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی خود، هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم از آن جایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند.

۲۰. هدف

۲۲. انتخاب - طبیعی - غریزی

۲۳. بی‌نهایت طلب

۲۴. محدودی - متوقف

۲۵. بینش - نگرش

۲۶. نگاه - اندیشه

۲۷. میل بی‌نهایت طلب - استعدادهای متنوع

۲۸. فرعی - اصلی - برتر - جامع‌تر

۲۹. برتر - جامع‌تر

۳۰. متنوع بودن استعدادها - بی‌نهایت طلبی

۳۱. تقرب و نزدیکی به خدا

۳۲. زیرا خالق آن‌ها خدایی حکیم است، یعنی خدایی که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد.

۳۳. قدرت اختیار، استعدادها متنوع و بی‌نهایت طلبی

۳۴. بینش و نگرش خاص انسانها

۳۵. تفاوت در نگاه و اندیشه انسانها

۳۶. برخی هدفهای زندگی، دربردارنده هدفهای دیگر نیز هستند و رسیدن به آن‌ها برابر دستیابی به سایر اهداف نیز است.

۳۷. متنوع بودن استعدادها انسان، بی‌نهایت طلبی او

۳۸. زیرا روح انسان بی‌نهایت طلب است و خوبیها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد.

۳۹. الف) حق بودن آفرینش آسمانها و زمین به معنای هدفدار بودن خلقت آنهاست. جهان آفرینش بی‌هدف نیست و هر موجودی براساس برنامه حساب شده‌ای به این جهان گام نهاده و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است.

ب) یعنی خدا هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد و همه کارهایش هدف دارد.

ج) هدفهای پایان‌ناپذیر و همیشگی که پاسخگوی استعدادها مادی و معنوی بیشتری در وجود ما هستند و همان هدفهای اخروی می‌باشند.

د) هدفهای پایان‌پذیر و محدود که تنها پاسخگوی برخی از استعدادها مادی ما هستند و همان هدفهای دنیوی می‌باشند.

ه) تقرب و نزدیکی به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست، نزدیکی به خدا یک نزدیکی حقیقی است، خدا سرچشمه زیباییها و خوبیهاست و انسانها به میزانی که زیباییها و خوبیها را کسب کنند، به خدا نزدیک‌تر می‌شوند.

۴۰. گزینه «۱»؛ انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند.

۴۱. گزینه «۳»؛ برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نباید روحیه بی‌نهایت طلبی داشته باشیم و آن‌ها را اصل قرار دهیم.

۴۲. الف) ۳ ← ب) ۴ ← ج) ۱ ←

۴۳. الف) ۱ - ۲ - ۳ ← ب) ۳ و ۵ ←

۴۴. ۱) انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به

سوی آن گام بردارد. در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند. ۲) انسان برخلاف حیوانات و گیاهان

که استعدادها محدود مادی دارند، مجموعه‌ای فراوان از استعدادها مادی و معنوی است. به همین دلیل، به دنبال انتخاب هدفهایی است که از طریق

آن، استعدادها گوناگون خویش را به کمال برساند. ۳) انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود،

بلکه روزبه‌روز افزون می‌گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود. در حالی که حیوانات و گیاهان هدفهای محدودی دارند و هنگامی

که به سرحدی از رشد و کمال می‌رسند، متوقف می‌شوند.

پر پرواز

درس دوم

۲

مقدمه

جامع‌ترین و اصلی‌ترین هدف زندگی انسان: نزدیکی و تقرب به خداست. رشد و کمال انسان و در نتیجه رستگاری او فقط با گام برداشتن به سوی این هدف میسر می‌شود.

اولین گام برای حرکت انسان در مسیر رستگاری: شناخت انسان است. **مفهوم شناخت انسان:** یعنی شناخت سرمایه‌ها، تواناییها و استعدادها و او چگونه به‌کارگیری این سرمایه‌ها و هم‌چنین شناخت موانع حرکت انسان در مسیر تقرب به خداوند و نحوه مقابله یا دوری از این موانع. به همین دلیل است که **خودشناسی سودمندترین دانشها** شمرده شده است.

شماره	تاریخ امتحان: دی ماه	رشته: ریاضی و فیزیک - علوم تجربی	امتحان نوبت اول: دین و زندگی (۱)
ردیف	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه	پایه دهم دوره دوم متوسطه	امتحان شماره ۱
۱	۵/۰		الف) با توجه به آیات قرآن و روایات، به سؤالات زیر پاسخ دهید. با توجه به آیه شریفه ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ حق بودن آفرینش آسمانها و زمین به چه معناست؟
۲	۷۵/۰		آیه شریفه ﴿وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ﴾ به کدام تفکر درباره مرگ اشاره دارد و پیام آن چیست؟
۳	۵/۰		با توجه به آیات قرآن کریم، دو دلیل از دلایل انکار معاد را بیان کنید.
۴	۵/۰		آیه شریفه ﴿يَتَّبِعُوا الْإِنْسَانَ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ﴾ ناظر بر کدام ویژگی عالم برزخ و نشانه آن است؟
۵	۵/۰		حدیث شریف «هیچ چیزی را مشاهده نکردم، مگر این که خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم.» به کدام سرمایه الهی اشاره دارد؟
۶	۲۵/۰		ب) درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را با (ص/غ) مشخص کنید. تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه ضروری و خوب است.
۷	۲۵/۰		اراده و اختیار در انسان سبب می‌شود که در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان دهد.
۸	۲۵/۰		دلایلی که «امکان معاد» را ثابت می‌کنند، تحقق آن را لازم می‌دانند.
۹	۲۵/۰		پس از مرگ، فرشتگان حقیقت وجود انسان را که همان روح و جسم اوست، «توقی» می‌کنند.
۱۰	۲۵/۰		تغییر در ساختار زمین و آسمانها مربوط به مرحله اول قیامت است.
۱۱	۵/۰		ج) جای خالی گزاره‌های زیر را با کلمات مناسب کامل کنید. هدف و مسیر هر کس با ..... و ..... او هماهنگی دارد.
۱۲	۵/۰		بعد ..... انسان، تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد و متلاشی نمی‌شود.
۱۳	۵/۰		خداوند تمایلات و گرایش‌هایی را در درون انسان قرار داده است که بیانگر معاد لازمه ..... است.
۱۴	۵/۰		نامه عمل انسان در قیامت به گونه‌ای است که ..... را در بر دارد.
۱۵	۵/۰		د) به سؤال‌های زیر، پاسخ کوتاه دهید. اگر هدفی را که انتخاب می‌کنیم، بهتر بتواند پاسخگوی کدام دو ویژگی انسان باشد، آن هدف کامل‌تر است؟
۱۶	۵/۰		راه نفوذ شیطان بر انسان چیست؟
۱۷	۵/۰		شور و نشاط و انگیزه فعالیت و کار که از پیامدهای اعتقاد به معاد است، به چه دلیل است؟
۱۸	۵/۰		دو دلیل را که بر امکان معاد دلالت دارد، بنویسید.
۱۹	۵/۰		دو مورد از آثار متأخر را نام ببرید.
۲۰	۵/۰		معیار و میزان سنجش اعمال در قیامت چیست؟
۲۱	۵/۰		ه) اصطلاحات زیر را تعریف کنید. نفس اماره
۲۲	۵/۰		توقی
۲۳	۵/۰		و) گزینه صحیح را انتخاب کنید. در زمینه آثار اعتقاد به معاد، کدام گزینه نادرست است؟ (۱) انسان دیگر ترسی از مرگ ندارد و همواره آماده فداکاری در راه خدا است. (۲) مرگ زمانی برای انسان ناگوار است که اندوخته او در دنیا کامل باشد. (۳) نترسیدن خداپرستان از مرگ به این معنا نیست که آنان آرزوی مرگ می‌کنند.
۲۴	۵/۰		قرآن در «امکان معاد» دلایل و شهود زیادی می‌آورد و بر کدام ویژگی خداوند تأکید می‌کند؟ (۱) حکمت (۲) عدل (۳) قدرت (د) علم

۱	۲۰	ز) کشف ارتباط هر یک از موارد زیر مربوط به کدام واقعه در روز قیامت است؟	
		الف	ب (یک مورد اضافی است.)
		الف) سوگند دروغ بدکاران	۱- کنار رفتن پرده از حقایق علم
		ب) مجسم شدن اعمال با صورت‌های زیبا یا زشت	۲- زنده شدن همه انسان‌ها
		ج) آشکار شدن رفتار و نیت انسان‌ها	۳- حضور شاهدان و گواهان
		د) حضور در پیشگاه الهی	۴- دادن نامه اعمال
		۵- بر پا شدن دادگاه عدل الهی	—
۵/۵	۲۱	ح) حکم روزه هر یک از افراد زیر را بنویسید.	
		الف) کسی که غسل بر او واجب است و سهل‌انگاری کند تا وقت تنگ شود. ب) اگر کسی که روزه گرفته، پیش از ظهر مسافرت کند و بخواهد به بیش از چهار فرسخ برود.	
۱	۲۲	ط) به هر یک از سؤال‌های زیر، پاسخ کامل دهید.	
		دیدگاه پیامبران الهی نسبت به دنیا و مرگ چیست؟	
		جمله «خداوند، راه رستگاری ما را با رضایت خود همراه ساخته است.» را شرح دهید.	
		خداوند در پاسخ به کدام توجیه نادرست، عمل به دستوراتش را شرط اصلی دوستی با خود اعلام کرده است؟	
		چگونه روزه موجب تقویت تقوا می‌شود؟	
۱	۲۳	با توجه به آیات قرآن، خدای متعال بر زنان و مردان چه وظایفی در خصوص پوشیدگی تعیین کرده است؟	
۱۶		جمع نمرات «موفق باشید»	

ردیف	امتحان نوبت دوم: دین و زندگی (۱)		
	رشته: ریاضی و فیزیک - علوم تجربی	تاریخ امتحان: خردادماه	امتحان شماره ۶
نمره	پایه دهم دوره دوم متوسطه	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه	شماره
۵/۵	۱	الف) با توجه به آیات قرآن و روایات، به سؤالات زیر پاسخ دهید. هر یک از آیات زیر به کدام ویژگی انسان اشاره دارد؟ الف) ﴿وَنَفْسٍ وَّ مَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا﴾ ب) ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَّ إِمَّا كَفُورًا﴾	
۵/۵	۲	با توجه به آیه شریفه ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ﴾ شرط اصلی دوستی با خدا چیست؟	
۵/۵	۳	با توجه به آیات قرآن، دو مورد از مواردی که انسان را به جهنم می‌کشاند، بنویسید.	
۵/۵	۴	حدیث شریف «فرزندی که از روی خشم به پدر و مادر خود نگاه کند - هر چند والدین در حق او کوتاهی و ظلم کرده باشند - نمازش از سوی خدا پذیرفته نیست.» به نقش ..... در ..... نماز اشاره دارد. کلمه «نماز» در پاسخ هم آمده است.	
۵/۵	۵	سخن پیامبر ﷺ: «حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا» پس از کدام مرحله در تجدید عهد و پیمان است؟	
۵/۲۵	۶	ب) درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را (ص/غ) مشخص کنید. قرآن کریم در اثبات ضرورت معاد، یکی از انگیزه‌های انکار معاد را نشناختن قدرت خدا معرفی می‌کند.	
۵/۲۵	۷	نامه عمل انسان، گزارشی از عمل است که به صورت کلمات و نوشته در آمده است.	
۵/۲۵	۸	دینداری با پیروی از خدا آغاز می‌شود و برائت و دینداری را به دنبال می‌آورد.	
۵/۵	۹	ج) جای خالی گزاره‌های زیر را با کلمات مناسب کامل کنید. برنامه‌ریزی انسان باید به گونه‌ای باشد که اهداف ..... اصل قرار گیرند و هدف‌های دنیوی ..... و تابع آن‌ها باشند.	
۵/۵	۱۰	از پیامدهای انکار معاد برای انسانی که ..... است و میل به ..... دارد، این است که راه غفلت از مرگ را پیش بگیرد.	